

Controlerende taak van de Tweede Kamer

Korte omschrijving

Je bespreekt met de leerlingen op welke manieren de Tweede Kamer het werk van het kabinet kan controleren. De leerlingen vullen daarna een werkblad in met de situaties die hierover gaan. Tot slot schrijven de leerlingen vanuit het perspectief van een Tweede Kamerlid zelf een motie.

Leerdoelen

- Leerlingen kunnen uitleggen hoe de Tweede Kamer de regering controleert.
- Leerlingen kunnen vier controlemiddelen van de Tweede Kamer benoemen.
- De leerlingen weten hoe een motie in de Tweede Kamer wordt opgesteld.

Duur

30 - 50 minuten

De opdracht kan worden ingekort door alleen stap 1 tot en met 3 uit te voeren.

Benodigheden

- Werkblad A of B voor de leerlingen. Werkblad A is eenvoudiger dan werkblad B. De verschillen zijn:
 - Bij werkblad A laten we sommige moeilijke begrippen weg (recht van interpellatie, recht van enquête, etc.)
 - Werkblad B is gebaseerd op waargebeurde situaties. Deze zijn wat ingewikkelder dan de verzonden situaties van werkblad A.
 - De opzet van de te schrijven motie is op werkblad A versimpeld.
- Het nakijkmodel
- Een digibord als je bij werkblad B de filmfragmenten wilt laten zien.

Stap voor stap

Stap 1

Introduceer de werkvorm in de klas: 'Stel dat de regering slechte plannen bedenkt, of dat de regering plannen (die zijn goedgekeurd) niet goed uitvoert. Dan moet de Tweede Kamer de regering hierop

wijzen en de regering “op zijn kop geven”. Bespreek de verschillende manieren waarop de Tweede Kamer het werk van de regering kan controleren:

1. Vragen stellen aan de minister (vragenrecht).
Bijvoorbeeld: ‘Waarom kiest de minister er niet voor om de klassen verplicht kleiner te maken?’
2. De minister snel naar de Tweede Kamer roepen om in debat te gaan (recht van interpellatie).
Bijvoorbeeld: ‘We willen met de minister in gesprek over de lange wachtlijsten in de zorg. We willen graag dat de minister volgende week woensdag naar de Tweede Kamer komt voor dit debat.’
3. Een verzoek doen aan de minister (motierecht).
Bijvoorbeeld: ‘We vinden dat de minister beter diens best moet doen om vluchtelingen te laten integreren in Nederland. De minister moet ervoor zorgen dat de inburgeringscursussen beter en goedkoper worden.’
4. Een groot onderzoek instellen (recht van enquête).
Bijvoorbeeld: We denken dat de minister grote buitenlandse bedrijven in Nederland te weinig belasting laat betalen. We willen hier eens grondig onderzoek naar doen.’

Stap 2

Deel aan alle leerlingen werkblad A of B uit met daarop de situaties. Lees samen de instructie voor en laat de leerlingen daarna zelfstandig of in tweetallen aan de slag gaan met het eerste deel (1 tot en met 3). Loop rond om eventueel te helpen bij vragen.

Stap 3

Bespreek aan de hand van het antwoordenmodel het eerste deel met de leerlingen na.

Stap 4

Vertel de leerlingen dat het indienen van een motie één van de meest gebruikte manieren van de Tweede Kamer is om de regering te controleren. De leerlingen gaan nu zelf een motie schrijven over een onderwerp dat zij belangrijk vinden.

Laat de leerlingen individueel of in tweetallen een maatschappelijk of actueel onderwerp kiezen waarvan zij vinden dat de regering er iets mee moet doen. Denk aan:

- iets uit het nieuws (klimaat, onderwijs, woningnood, zorg, defensie, etc.)
- Een zelfverzonnen onderwerp dat onder leerlingen speelt.

Tip: Wil je de leerlingen laten nadenken over een bepaald onderwerp of wat meer snelheid in de opdracht? Zet dan een aantal opties op het bord voor de leerlingen om uit te kiezen.

Stap 5

Leg aan de leerlingen uit dat een motie op een vaste manier wordt verwoord. Een standaardmotie is als volgt opgebouwd:

De Kamer, (Wij, leden van de Tweede Kamer)

gehoord de beraadslaging, (na het debat hierover gehoord te hebben)

constaterende dat... (feiten of observaties over het onderwerp waarmee wordt uitgelegd wat aan de hand is, zonder een mening te geven),

overwegende dat... (uitleg van het probleem of waarom dit een probleem is, oftewel een reden voor het voorstel),

verzoekt de regering... (concrete actie die de regering zou moeten uitvoeren),

en gaat over tot de orde van de dag.

Benoem dat een motie niet lang hoeft te zijn, maar wel duidelijk. Het verzoek moet dus echt een concrete actie zijn die de regering kan uitvoeren.

Tip: Het taalgebruik van een motie kan vrij ingewikkeld zijn. Het is voor de leerlingen vooral belangrijk om te leren dat een motie op een bepaalde manier is opgebouwd. We raden aan om alle leerlingen te laten zien hoe een echte motie eruitziet, maar voor versie A is de motie van de leerlingen in makkelijkere taal geformuleerd.

Stap 6

Laat de leerlingen zelfstandig of in tweetallen een motie schrijven over het door hen gekozen onderwerp. Op de achterkant van hun werkblad staat al de standaardopbouw van een motie die zij verder kunnen aanvullen. In versie A is de motie in makkelijkere taal geformuleerd.

Stap 7

Laat een aantal leerlingen hun moties voorlezen en bespreek met de klas of de motie duidelijk genoeg is aan de hand van de volgende vragen:

- Wat wilde de indiener van de motie bereiken?
- Hoe probeerde de indiener de regering en andere Kamerleden te overtuigen?
- Is de motie realistisch?
- Zou de motie volgens jullie een meerderheid krijgen in de Tweede Kamer?

Beeldfragmenten werkblad B

Als je werkblad B uitgedeeld hebt, kun je de leerlingen bij één of meerdere situaties de bijbehorende beeldfragmenten uit de Tweede Kamer laten zien.

Let op: klik om de fragmenten af te spelen waar mogelijk op de geselecteerde afspeelknop in het sprekersoverzicht. De afspeelknop linksonder speelt het debat helemaal vanaf het begin af.

Situatie 1: Gaspistool [Vragenrecht]

- [Fragment](#) (3 minuten)
- Achtergrond: Op zondag 21 september 2025 pleegde een jongen van 15 een diefstal. Hierbij bedreigde hij het slachtoffer met een (dodelijk) omgebouwd gaspistool. Toen de politie op de melding afkwam, probeerde de jongen te vluchten in een drukbezocht gebied. Hierop besloot de politie het vuur te openen. De jongen kwam hierbij om het leven.¹
- Bekijk vanaf het begin tot het Tweede Kamerlid Mutluer (GroenLinks-PvdA) haar vragen heeft gesteld. Mevrouw Mutluer stelt vragen aan de minister van Justitie en Veiligheid Van Oosten over het gemak waarmee omgebouwde gas- of alarmpistolen over de grens kunnen worden gekocht.
- Duur fragment: ongeveer 3 minuten.

Situatie 2: Loon van de minister [geen recht]

Voor deze situatie is geen fragment beschikbaar. Dit is namelijk geen bestaand recht van de Tweede Kamer en kan dus niet plaatsvinden.

Situatie 3: Lintjes [Motierecht - motie van wantrouwen]

- [Fragment 1 motie van wantrouwen tegen minister Faber](#) (3 minuten)
[Fragment 2 motie van wantrouwen tegen het kabinet](#) (1 minuut 30)
[Fragment 3 motie van wantrouwen tegen minister-president Schoof](#) (2 minuten)
[Fragment 4 stemmingen](#) (1 minuut)
- Achtergrond: In maart 2025 werd bekend dat de toenmalige minister van Asiel en Migratie Faber weigerde om lintjes te geven aan vrijwilligers die zich hadden ingezet voor asielzoekers. Volgens haar stond de inzet van de vrijwilligers haaks op haar beleid. Hierop volgden drie moties van wantrouwen; tegen minister Faber, de minister-president Schoof en het hele kabinet. Alle moties zijn uiteindelijk verworpen.²
- Bekijk fragment 1: het indienen van de motie van wantrouwen tegen minister Faber door Tweede Kamerlid Timmermans (GroenLinks-PvdA) tot en met de reactie van Tweede Kamerlid Jetten (D66). Hierin komt naar voren waarom de motie wordt ingediend. Optioneel kun je daarna ook nog het indienen van de andere moties worden bekeken (fragment 2 en 3, met resp. een motie van wantrouwen tegen het kabinet door Tweede Kamerlid Van Baarle (Denk) en een motie van wantrouwen tegen minister-president Schoof door Tweede Kamerlid Ouwehand (PvdD)).

¹ [Doodgeschoten verdachte Capelle \(15\) had omgebouwd gasalarmpistool bij zich](#)

² [Faber hoeft van Schoof niet alsnog te tekenen voor lintjes, motie van wantrouwen verworpen](#)

Bekijk tot slot fragment 4: de stemming waarin de moties door de meerderheid van de Tweede Kamer worden verworpen.

Situatie 4: Openbaarmaking stikstofrapport [Recht van interpellatie]

- [Fragment](#) (1 minuut voor het verzoek tot interpellatie, 3 minuten voor de stemming)
- Achtergrond: Het kabinet is verplicht de Tweede Kamer te informeren. Tweede Kamerlid Van der Plas (BBB) had een verzoek ingediend bij de minister voor Natuur en Stikstof om een rapport openbaar te maken. De minister weigerde dit. Omdat Van der Plas geen geldige reden zag om haar verzoek te weigeren, vroeg zij een interpellatiedebat met de minister.³
- Kijk het fragment vanaf het tweede verzoek van Tweede Kamerlid Van der Plas (BBB). Zij vraagt een interpellatiedebat aan en licht toe waarom. Vervolgens vindt de stemming plaats. Voor een interpellatiedebat zijn slechts 30 steunbetuigingen nodig.

Situatie 5: Tomahawks voor Oekraïne [Motierecht]

- [Fragment 1: uitspreken motie](#) (1 minuut)
- [Fragment 2: stemming](#) (1:39 tot 2:02)
- Achtergrond: In de oorlog tussen Rusland en Oekraïne heeft Oekraïne steeds meer behoefte aan langeafstandswapens. Eén van de wapens die Oekraïne graag zou hebben, is de Tomahawk-raket. De Amerikaanse regering is echter terughoudend in het leveren van deze raketten. Sommige partijen willen daarom dat de regering zich ervoor inzet dat deze raketten in Europees verband worden gekocht om ze uiteindelijk te leveren aan Oekraïne.⁴
- Kijk eerst fragment 1 waarin de motie wordt uitgesproken voor Tweede Kamerlid Podt (D66). In fragment 2 wordt over de motie gestemd. Deze wordt met een meerderheid aangenomen.

Situatie 6: Onderzoek naar de coronaperiode [Recht van enquête]

- [Fragment 1: uitspreken motie](#) (1 minuut)
- [Fragment 2: stemming](#) (vanaf 7:25 tot 7:45)
- Achtergrond: Tussen 2020 en 2022 heerste in Nederland de coronapandemie. In deze periode waren er veel (vrijheidsbeperkende) maatregelen van kracht en vielen er doden. Verschillende partijen wilden een onderzoek instellen om te leren van de ervaringen en de aanpak te evalueren.⁵
- Bekijk eerst fragment 1 waarin de motie wordt uitgesproken door Tweede Kamerlid De Vries (VVD). In fragment 2 wordt over de motie gestemd. Het is bijzonder dat het verzoek in de Tweede Kamer is aangenomen met algemene stemmen. Dat betekent dat alle (aanwezige) Tweede Kamerleden voor hebben gestemd.

³ [Kamer voert interpellatiedebat | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

⁴ ['Amerikaanse Tomahawks voor Oekraïne gaan niet het verschil maken'](#)

⁵ [Parlementaire enquête naar de aanpak van de coronapandemie | Parlement.com](#)

Antwoordenmodel werkblad A

Situatie	Mag de Tweede Kamer dit?	Welke vorm van controle is dit?
1. Een Tweede Kamerlid heeft in de krant gelezen dat kunstgras misschien giftig is. Ze wil weten wat de minister hiermee gaat doen.	Ja	Een vraag stellen
2. De Tweede Kamer vindt dat de minister van Volksgezondheid zijn werk niet goed doet. De Tweede Kamerleden beslissen daarom dat zijn loon omlaag moet.	Nee, ministers hebben een vast salaris. Ze kunnen wel een wetsvoorstel indienen om de salarissen van ministers te verlagen (vanuit hun wetgevende taak; met het recht van initiatief).	
3. Een gevangene is ontsnapt en heeft een overval gepleegd. De Tweede Kamer wil de minister dwingen om naar de Tweede Kamer te komen om uitleg te geven.	Ja	Een debat aanvragen
4. De Tweede Kamer vindt dat een Kamerlid niet eerlijk is geweest. Ze willen hem dwingen te vertellen wat er echt is gebeurd.	Nee, Tweede Kamerleden kunnen elkaar niet dwingen iets te doen.	
5. Het leger heeft te weinig en te slecht materiaal. Soldaten oefenen zelfs met neppistolen. De Tweede Kamer wil dat er precies uitgezocht wordt wat er mis is gegaan bij het leger.	Ja	Een onderzoek instellen
6. Een politieke partij in de Tweede Kamer vindt dat vapes te ongezond is. Deze partij verzoekt de minister daarom om een verbod op het verkopen van vapes voor te stellen.	Ja	Een verzoek doen

Antwoordenmodel werkblad B

Situatie	Mag de Tweede Kamer dit?	Welke vorm van controle is dit?
1. Bij een overval is de dader van 15 omgekomen. De jongen gebruikte een omgebouwd gaspistool. De politie zag dit als een echt pistool en schoot de jongen dood. Een Tweede Kamerlid wil van de minister van Justitie en Veiligheid weten waarom dit soort wapens zo makkelijk gekocht kan worden.	Ja	Vragenrecht (een vraag stellen)
2. Tweede Kamerleden vinden dat de minister van Volksgezondheid zijn werk niet goed doet. Ze beslissen daarom dat zijn loon omlaag moet.	Nee, ministers hebben een vast salaris. Ze kunnen wel een wetsvoorstel indienen om de salarissen van ministers te verlagen (vanuit hun wetgevende taak; met het recht van initiatief).	
3. De minister van Asiel en Migratie weigerde lintjes te laten uitdelen aan vrijwilligers, omdat hun werk tegen haar beleid inging. Sommige Tweede Kamerleden vinden de minister niet professioneel. Ze geven daarom aan dat ze de minister niet meer vertrouwen en willen dat ze opstapt.	Ja	Motierecht (speciale motie: motie van wantrouwen)
4. Een Tweede Kamerlid had de minister voor Natuur en Stikstof gevraagd een rapport openbaar te maken. De minister weigerde dit te doen. Het Tweede Kamerlid vindt dit onbegrijpelijk en wil zo snel mogelijk een debat met de minister.	Ja	Recht van interpellatie (een debat aanvragen)
5. Oekraïne heeft steeds meer dure wapens nodig in de oorlog tegen Rusland. Een Tweede Kamerlid wil dat de minister van Defensie kijkt naar de mogelijkheden om deze wapens samen met andere Europese landen te kopen voor Oekraïne.	Ja	Motierecht (een verzoek doen) Let op: het gaat hier niet om een parlementaire enquête (naar iets wat mis is gegaan), maar naar een verkennend onderzoek.
6. Tussen 2020 en 2022 ging Nederland gebukt onder maatregelen tegen het coronavirus. Nu wil een aantal Tweede Kamerleden dat er een onderzoek wordt ingesteld om te leren van de ervaringen en de aanpak te evalueren.	Ja	Recht van enquête (een onderzoek instellen)